

Kriptovalute – računovodstveni i porezni tretman

mr. sc. **Silvija Pretnar Abičić**

Najrašireniji oblik kriptoimovine su kriptovalute (npr. bitcoin, ethereum, litecoin). Kriptovalute predstavljaju vrstu digitalnog novca čija popularnost zadnje desetljeće sve više raste. Kriptovalute imaju sve osobine prave valute, osim što ih ne emitira središnja banka, već se generiraju isključivo digitalno od strane mreže sudionika koji ih žele koristiti, a računala unutar mreže provjeravaju i izvršavaju transakcije, provjeravaju ih i pohranjuju. Stoga se transakcije kriptovalutama temelje na kriptografskim algoritmima, odnosno na kriptografski šifriranom sustavu plaćanja. Zaseban računovodstveni standard koji bi se bavio problematikom kriptovaluta ne postoji. Stoga, obveznici primjene MSFI-a (a i HSFI-a) za računovodstveno evidentiranje kriptovaluta razmatraju još uvijek važeće tumačenje Odbora za tumačenje standarda MSFI (engl. IFRS Interpretations Committee) iz 2019. godine. S obzirom da je pojava kriptovaluta i njihova sve veća popularnost potaknula brojna pitanja vezano uz njihov računovodstveni tretman, odnosno primjenu odgovarajućeg računovodstvenog standarda prilikom njihovog priznavanja i mjerenja, autorica u radu prikazuje mogućnosti računovodstvenog evidentiranja kriptovaluta kod stjecatelja pravne osobe, ovisno o namjeni stjecanja kriptovaluta.

1. Uvod

Kriptovalute predstavljaju vrstu digitalnog novca, a transakcije kriptovalutama temelje se na kriptografskim algoritmima, odnosno na kriptografski šifriranom sustavu plaćanja. Prema svojim obilježjima, kriptovalute, kao digitalne novčane jedinice, imaju sve osobine prave valute, osim što ih ne emitira središnja banka, već se generiraju isključivo digitalno. Naime, odgovarajuću kriptovalu generira mreža sudionika koji je žele koristiti, a računala unutar mreže provjeravaju i izvršavaju transakcije, provjeravaju ih i pohranjuju. Stoga su kriptovalute u izravnom posjedu pojedine osobe, ne čuvaju ih banke ili drugi pružatelji financijskih usluga.

Prema tome, kriptovalute postoje samo u digitalnom obliku te funkcioniraju kao neovisni, decentralizirano kontrolirani sustavi plaćanja, budući da ne postoji središnji operator koji kontrolira stvaranje. Decentralizirana kontrola provodi se putem blockchaina, koji predstavlja javnu bazu podataka o transakcijama kriptovaluta, odnosno glavnu ili javnu knjigu u koju se zapisuju sve transakcije s kriptovalutama (primjerice, koji sudionik mreže ima koliko jedinica dotične kriptovalute i kako se stanje mijenja kao rezultat izvršenih transakcija). Vlasnik pristupa svojim kriptovalutama pomoću tzv.

“privatnog ključa”, ključa koji odražava pravo vlasništva na odgovarajući iznos jedinica kriptovaluta unutar mreže, budući da se tim ključem potvrđuje da je neka osoba upravo vlasnik određene adrese. Slanje i primanje kriptovaluta odvija se izravno od osobe do osobe, što znači da se trgovanje kriptovalutama odvija bez posrednika, a kriptovalute se čuvaju u digitalnom novčaniku koji sadrži korisnikove adrese i privatne ključeve, te prikazuje količinu bitcoina koje korisnik posjeduje, te sve transakcije koje je korisnik obavio. Potrebno je voditi računa o odgovarajućoj zaštiti, jer ukoliko osoba izgubi digitalni novčanik ili privatni ključ, ne može više kreirati transakciju sa svoje adrese te su sve kriptovalute koje su sadržane u novčaniku nepovratno izgubljene.

Posjedovanje kriptovaluta i oslanjanje na tehnologije temeljene na blockchainu izlaže subjekt novim i jedinstvenim rizicima koje uprava treba razumjeti i dovoljno ublažiti. Ključno je da subjekti dizajniraju i provode učinkovite procese i kontrole nad zaštitom i financijskim izvještavanjem za kriptovalute. Neuspjeh u identificiranju i razumijevanju relevantnih rizika i nedovoljno rješavanje tih rizika putem procesa i internih kontrola može rezultirati financijskim gubicima (na primjer, neovlaštenim transakcijama kriptovalutama) ili drugim poslovnim izazovima te računovodstvenim pogreškama i ispravcima. Stoga

uprava mora dizajnirati model upravljanja kriptovalutama koji uključuje razumijevanje rizika koje uvodi ova nova tehnologija i provedbu pravilno osmišljenih kontrola. Uspostavljanje odgovarajućih internih kontrola nad zaštitom i financijskim izvještavanjem za kriptovalute zahtijeva odgovarajuću kombinaciju IT kontrola i kontrola poslovnih procesa. Neki ključni ciljevi interne kontrole koje treba uzeti u obzir bez obzira na to je li ta imovina pohranjena interno (putem samostalnog čuvanja) ili eksterno (putem treće strane pružatelja usluga novčanika) uključuju, primjerice, sljedeće:

- 1) Osiguravanje i kontrolu privatnih ključeva subjekta, što može uključivati više slojeva sigurnosti, uključujući:
 - šifriranje i dijeljenje privatnog ključa ili novčanike s više potpisa
 - sigurnost podatkovnih centara ili fizičkih lokacija pohrane subjekta (ili treće strane)
 - procese za sigurnosno kopiranje i oporavak privatnog ključa
 - podjelu dužnosti za autorizaciju transakcija kriptovalutama.
- 2) Određivanje odgovarajućih smjernica za priznavanje i mjerenje koje treba primijeniti, pri čemu dokumentacija mora jasno definirati kako subjekt:
 - procjenjuje ima li kontrolu nad kriptovalutama, na primjer kada je subjekt položio kriptovalute u novčanik treće strane
 - određuje fer vrijednost koja će se evidentirati u financijskim izvještajima svakog izvještajnog razdoblja za kriptovalute
 - procjenjuje klasifikaciju te priznavanje i mjerenje transakcija kriptovaluta
 - prati i evidentira transakcije kriptovaluta u odgovarajućoj obračunskoj jedinici, uključujući metode korištene za izdvajanje podataka blockchaina za usklađivanje s internim zapisima.

2. Priroda kriptovaluta

Pojava kriptovaluta i njihova sve veća popularnost potaknula je brojna pitanja vezano uz njihov računovodstveni tretman, odnosno primjenu odgovarajućeg računovodstvenog standarda prilikom njihovog priznavanja i mjerenja. Pitanjima računovodstvenog tretmana kriptovaluta bavio se Odbor za tumačenje standarda MSFI (engl. *IFRS Interpretations Committee*; nadalje: Odbor). Odbor je utvrdio da postoje brojne kriptovalute, a za potrebe razmatranja koji MSFI primijeniti na njihovo računovodstveno priznavanje i mjerenje, pod pojmom kriptovaluta smatra one koje zadovoljavaju sljedeća obilježja:

- a) digitalna ili virtualna valuta koje je zabilježena u knjizi distribucije te koristi kriptografiju u svrhu zaštite;
- b) nije ih emitiralo ovlašteno državno tijelo ili neka druga institucija;
- c) ne smatra se ugovorom između vlasnika i neke druge strane. Između ostaloga, Odbor je razmatrao na koji način je potrebno evidentirati transakcije kriptovalutama, tj. koji je pristup priznavanja i vrednovanja kriptovaluta odgovarajući, pri tome uzimajući u obzir karakteristike kriptovaluta, ali i karakteristike samih MSFI-jeva. Predmet razmatranja je da li kriptovalute tretirati kao financijsku imovinu, novac, nematerijalnu imovinu ili zalihe.

U vezi s time, osnovni zaključci rasprave Odbora o prirodi kriptovaluta i primjeni odgovarajućeg računovodstvenog standarda¹ navedeni su u nastavku te su kako slijedi:

Standard	Priznavanje i vrednovanje	Prihvatljivo prema MSFI-u
MRS 32–Financijski instrumenti: prezentiranje	Financijska imovina	Ne
MRS 32–Financijski instrumenti: prezentiranje	Novac	Ne
MRS 38 – Nematerijalna imovina	Nematerijalna imovina	Da
MRS 2 – Zalihe	Zalihe	Da

KRIPTOVALUTE KAO FINACIJSKA IMOVINA

Razmatrajući da li kriptovalute tretirati kao financijsku imovinu, potrebno je najprije definirati osnovna obilježja i karakteristike financijske imovine. Stoga, sukladno toč. 11. MRS- a 32, financijska imovina je svaka imovina koja je:

- a) novac;
- b) vlasnički instrument drugoga subjekta;
- c) ugovorno pravo na:
 - primitak novca ili druge financijske imovine od drugoga subjekta ili
 - razmjenu financijske imovine ili financijskih obveza s drugim subjektom pod uvjetima koji mogu biti povoljni za subjekt;
- d) ugovor koji će se podmiriti ili se može podmiriti vlastitim vlasničkim instrumentima subjekta, te koji je:
 - nederivatni instrument za koji je subjekt dužan ili može biti dužan primiti promjenjivi broj vlastitih vlasničkih instrumenata subjekta ili
 - izvedenica koja se namiruje ili se može namiriti na način drukčiji od razmjene fiksnog iznosa novca ili druge financijske imovine za fiksni broj vlastitih vlasničkih instrumenata subjekta.

Zaključak Odbora: Odbor je zaključio da držanje i vlasništvo **kriptovalute NIJE financijska imovina** iz razloga što ne zadovoljava definiciju financijske imovine. Naime, kriptovaluta nije novac, a nije niti vlasnički instrument drugog subjekta. Također, ne predstavlja ugovorno pravo za imatelja, kao niti ugovor koji će se ili koji može biti namiren vlastitim vlasničkim instrumentima subjekta. Stoga, MRS 32 nije primjenjiv za evidentiranje transakcija s kriptovalutama.

KRIPTOVALUTE KAO NOVAC

Budući da se kriptovalute definiraju kao oblik digitalnog novca, moglo bi se zaključiti da je imovinu u obliku kriptovaluta potrebno računovodstveno priznavati i vrednovati kao novac. Međutim, ovaj digitalni novac nije pod kontrolom središnje banke niti ne zadovoljava definiciju novca kako to nalažu računovodstveni standardi. Naime, u skladu sa toč. VP3. MRS-a 32 novac (gotovina) je financijska imovina jer predstavlja sredstvo razmjene te je zbog toga osnova za mjerenje i priznavanje svih transakcija u financijskim izvještajima. Također, plog gotovine u banci (depozit) ili sličnoj financijskoj instituciji je financijska imovina jer predstavlja ugovorno pravo ulagatelja za dobivanje novca od institucije ili za izdavanje čeka ili sličnog instrumenta u korist vjerovnika radi podmirenja financijske obveze.

U tom kontekstu, Odbor navodi da opis novca u toč. VP3. MRS-a 32 implicira da se očekuje da će se novcem koristiti kao sredstvom

¹ Holdings of Cryptocurrencies, dostupno na: <https://www.ifrs.org/content/dam/ifrs/supporting-implementation/agenda-decisions/2019/holdings-of-cryptocurrencies-june-2019.pdf>, 10.06.20x5.

razmjene, tj. da se koristi u zamjenu za robu ili usluge, i kao novčana jedinica u određivanju cijene robe ili usluga, pa je ujedno i osnova na kojoj se sve transakcije mjere i priznaju u financijskim izvještajima. Međutim, iako se neke kriptovalute mogu koristiti u zamjenu za određeno dobro ili uslugu, Odbor ističe da nije svjestan niti jedne kriptovalute koja se koristi kao sredstvo razmjene i kao novčana jedinica u određivanju cijena robe ili usluga u tolikoj mjeri da bi bila osnova na kojoj se mjere i priznaju sve transakcije u financijskim izvještajima.

Zaključak Odbora: Odbor je zaključio da posjedovanje i držanje **kriptovaluta NIJE novac** jer kriptovalute nemaju svojstva novca.

KRIPTOVALUTE KAO NEMATERIJALNA IMOVINA

U skladu sa definicijom, nematerijalna imovina je određiva nemonetarna imovina bez fizičkoga sadržaja (toč. 8. MRS-a 38). Nadalje, nematerijalna imovina treba biti utvrdiva, odnosno treba je moći identificirati, a to će biti u slučaju (toč. 12. MRS-a 38):

- ako se može odvojiti od ostale imovine i prodati, prenijeti, licencirati, iznajmiti ili razmijeniti, bilo pojedinačno ili zajedno s povezanim ugovorom, utvrdivim sredstvom ili utvrdivom obvezom, bez obzira na to je li subjekt namjerava to učiniti; ili
- kada to proizlazi iz ugovornih ili drugih zakonskih prava, bez obzira na to jesu li ta prava prenosiva ili odvojiva od subjekta ili drugih prava i obveza.

Nadalje, prema toč. 16. MRS-a 21 – *Učinci promjena tečaja stranih valuta* osnovno obilježje nemonetarne stavke je nepostojanje prava na primitak (ili obveze za plaćanja) utvrđenog ili utvrdivog broja jedinica valute.

Uzimajući u obzir navedene karakteristike, moguće je zaključiti da kriptovalute:

- kao digitalni novac nemaju fizička obilježja;
- zadovoljavaju kriterij identifikacije u definiciji nematerijalne imovine iz razloga što su razmjenjive i moguće ih je identificirati u ukupnoj imovini;
- iz njihove razmjene očekuje se pritjecanje budućih ekonomskih koristi.

Također, s obzirom da vrijednost kriptovaluta nije fiksna ni određiva, jer je podložna visokoj volatilnosti uslijed ponude i potražnje za kriptovalutama, kriptovalute ne zadovoljavaju definiciju monetarne stavke.

Zaključak Odbora: Odbor je zaključio da posjedovanje i držanje **kriptovaluta zadovoljava definiciju nematerijalne imovine** iz MRS-a 38 zato što se: a) može odvojiti od ostale imovine i pojedinačno prodati ili prenesti; i b) imatelju ne daje pravo na primanje fiksnog ili odredivog broja jedinica valute. Stoga, MRS 38 je primjenjiv za evidentiranje transakcija s kriptovalutama.

KRIPTOVALUTE KAO ZALIHE

MRS 2 se primjenjuje na zalihe nematerijalne imovine. Sukladno toč. 6. MRS-a 2, zalihe se mogu definirati kao imovina:

- namijenjena prodaji u sklopu redovnog poslovanja;
- u postupku proizvodnje za takvu prodaju; ili
- u obliku materijala koji će biti utrošeni u postupku proizvodnje ili u postupku pružanja usluga.

Nadalje, Odbor je utvrdio da subjekt može djelovati i kao posrednik u trgovini kriptovalutama, tj. kupovati ili prodavati robu za tuđi ili vlastiti račun. U tom slučaju, zalihe se u pravilu stječu radi prodaje u bliskoj budućnosti i ostvarivanja dobiti iz promjena cijene ili posredničkih marži. Stoga će posrednici, u skladu sa toč. 3 (b) MRS-a 2, svoje zalihe mjeriti po fer vrijednosti umanjenoj za trošak prodaje, a

efekti promjene vrijednosti iskazati će se u računu dobiti i gubitka u razdoblju u kojem je promjena nastala.

Zaključak Odbora: Odbor je uočio da subjekt može držati **kriptovalute s namjerom prodaje u redovnom tijeku poslovanja**.

U takvim okolnosti držanje kriptovalute **predstavlja zalihe** za subjekt i, sukladno tome, potrebno je primijeniti odredbe MRS-a 2 na takvu imovinu.

Uzimajući u obzir prethodno navedeno, može se zaključiti da kriptovalute po svojoj prirodi zadovoljavaju definiciju nematerijalne imovine, a koji će standard subjekt primijeniti ovisi o modelu prema kojemu društvo posluje tj. ovisi o namjeri stjecanja kriptovaluta. U tom kontekstu, računovodstveni tretman priznavanja i mjerenja kriptovaluta može biti uređen MRS-om 38 ili MRS-om 2, što znači da subjekt kriptovalute može tretirati kao dugotrajnu nematerijalnu imovinu ili kao zalihe. Koji će standard subjekt primijeniti ovisi, prije svega, o tome drže li se kriptovalute s namjerom prodaje u redovnom tijeku poslovanja ili ne.

Stoga je Odbor zaključio da se MRS 2 primjenjuje na kriptovalute koje se prodaju u redovnom tijeku poslovanja, a ukoliko MRS 2 nije primjenjiv, odnosno ukoliko se kriptovalute ne drže radi trgovanja, već kao ulaganje na dugi rok, subjekt će prilikom priznavanja i mjerenja kriptovaluta primijeniti odredbe MRS-a 38.

Nadalje, o kriptovalutama je potrebno objaviti određene bilješke uz financijske izvještaje, a osim objava koje pojedini računovodstveni standardi i inače zahtijevaju, Odbor stavlja poseban naglasak na sljedeće zahtjeve objavljivanja:

- potrebno je objaviti informacije koje se zahtijevaju toč. 36.-39. MRS-a 2 za kriptovalute koje su namijenjene prodaji u redovnom tijeku poslovanja, odnosno informacije iz toč. 118.-128. MRS-a 38 za one kriptovalute na koje se primjenjuje MRS 38;
- ako se kriptovalute vrednuju po fer vrijednosti, potrebno je primijeniti zahtjeve objavljivanja iz toč. 91.-99. MSFI-ja 13 – Mjerenje fer vrijednosti;
- u skladu sa toč. 122. MRS-a 1 – *Prezentiranje financijskih izvještaja*, subjekt mora objaviti koje je prosudbe, osim onih koje uključuju procjenu, uprava učinila u vezi s primjenom računovodstvenih politika ulaganja u kriptovalute, ako su one dio prosudbi koje u najvećoj mjeri utječu na iznose priznate u financijskim izvještajima;
- u skladu sa toč. 21. MRS-a 10 – *Događaji nakon izvještajnog razdoblja*, subjekt mora objaviti određene informacije za svaku značajnu kategoriju događaja koji ne nalažu usklađenje nakon izvještajnog razdoblja, i to: prirodu događaja i procjenu njegova financijskog učinka ili izjavu da takva procjena nije moguća. Stoga, subjekt koji ima ulaganja u kriptovalute, mora razmotriti da li je promjena njihove fer vrijednosti nakon izvještajnog razdoblja toliko značajna da bi neobjavlivanje te informacije moglo utjecati na ekonomske odluke koje korisnici financijskih izvještaja donose na temelju tih financijskih izvještaja.

3. Računovodstveni tretman kriptovaluta kod pravnih osoba

3.1. Kriptovalute kao nematerijalna imovina

Ako subjekt stječe kriptovalute s namjerom ulaganja na dugi rok, a ne za trgovanje i prodaju u redovnom tijeku poslovanja, kriptovalute je potrebno priznavati i vrednovati sukladno odredbama MRS-a 38

(HSFI-a 5 – *Dugotrajna nematerijalna imovina*) te ih klasificirati kao ostalu nematerijalnu imovinu.

Pri početnom priznavanju, kriptovalute je potrebno mjeriti po trošku nabave. Trošak se odnosi na iznos plaćenog novca ili novčanih ekvivalenata ili poštnu vrijednost druge naknade dane za nabavu imovine u vrijeme njezina stjecanja, ili po potrebi iznos koji se može pripisati toj imovini kod početnog priznavanja u skladu s određenim zahtjevima drugih MSFI-jeva. Troškovi stjecanja koji se mogu pripisati stjecanju kriptovaluta obuhvaćaju, primjerice:

- njezinu nabavnu cijenu – odnosi se na cijenu stjecanja kriptovalute koja je plaćena na tržištu; i
- sve troškove koje je izravno moguće pripisati pripremi imovine za njezinu predviđenu uporabu – kao što su troškovi posrednika (brokera i sl.) i ostali troškovi koji su povezani sa stjecanjem kriptovaluta (osim, primjerice, administrativnih i općih troškova; troškova informatičkih usluga; edukacije zaposlenika i sl. koji nastaju u vezi sa stjecanjem kriptovaluta).

Nadalje, prema toč. 21. MRS-a 21, prilikom početnog priznavanja kriptovaluta stečenih u stranoj valuti, transakcije je potrebno evidentirati u funkcionalnoj valuti na način da se na iznos u stranoj valuti primijeni spot tečaj između funkcionalne i strane valute koji vrijedi na datum transakcije. Na datum bilance, sukladno toč. 23. (b) i (c) MRS-a 21, vrijedi sljedeće:

- nemonetarne stavke koje se mjere po povijesnom trošku nabave izražene u stranoj valuti pretvaraju se primjenom tečaja na datum transakcije; i
- nemonetarne stavke mjerene po fer vrijednosti u stranoj valuti preračunavaju se primjenom valutnih tečajeva na datum mjerenja fer vrijednosti.

Kao i kod svake druge nematerijalne imovine, nakon početnog priznavanja, subjekt kriptovalute naknadno može mjeriti po modelu troška ili modelu revalorizacije, ovisno o tome koju je računovodstvenu politiku subjekt odabrao. Stoga, kod **naknadnog mjerenja** kriptovaluta, ovisno o odabranom modelu, vrijedi sljedeće:

- Model troška** (toč. 74. MRS-a 38) – prema modelu troška, nematerijalnu imovinu potrebno je iskazati po njezinome trošku nabave umanjenom za akumuliranu amortizaciju i sve akumulirane gubitke od umanjenja vrijednosti. Međutim, specifičnost kriptovaluta je da nemaju određeni vijek upotrebe, stoga se ne obračunava amortizacija. Dakle, budući da ne postoji predvidivo ograničenje razdoblja tijekom kojega se očekuje da će imovina stvoriti neto priljeve novca za subjekt, kriptovalute je potrebno testirati na umanjenje vrijednosti. Umanjenje vrijednosti provodi se ako je došlo do pada cijene kriptovaluta ispod njihove nabavne vrijednosti. Umanjene vrijednosti iskazuje se kao rashod razdoblja u računu dobiti i gubitka. Ovaj rashod od umanjenja smatra se porezno nepriznatim, a biti će porezno priznat u trenutku prodaje kriptovaluta.
- Model revalorizacije** (toč. 75. MRS-a 38) – prema modelu revalorizacije, nematerijalnu imovinu potrebno je iskazati po njezinoj revaloriziranoj vrijednosti, što je njezina poštna (fer) vrijednost na datum revalorizacije umanjena za naknadnu akumuliranu amortizaciju i sve naknadne akumulirane gubitke od umanjenja vrijednosti. Za potrebe revalorizacije, fer vrijednost se mjeri pozivajući se na aktivno tržište, a revalorizaciju je potrebno redoviti provoditi kako se na kraju izvještajnog razdoblja knjigovodstvena vrijednost imovine ne bi značajno razlikovala od njezine poštene vrijednosti.

Stoga, budući da u većini slučajeva postoji aktivno tržište na kojem se trguje kriptovalutama te je moguće pouzdano utvrditi njihovu

fer vrijednost, na vrednovanje kriptovaluta može se primijeniti revalorizacijski model.

Skrećemo pozornost da je kod primjene modela revalorizacije potrebno voditi računa o sljedećim pravilima:

- ako se knjigovodstvena vrijednost nematerijalne imovine poveća zbog revalorizacije, to se povećanje priznaje u sklopu ostale sveobuhvatne dobiti i kumulativno se iskazuje u kapitalu kao revalorizacijski višak. Međutim, povećanje se priznaje u računu dobiti i gubitka u mjeri u kojoj se njime poništava revalorizacijsko smanjenje vrijednosti iste imovine koje je prethodno bilo priznato u računu dobiti i gubitka.
- ako se knjigovodstvena vrijednost nematerijalne imovine smanji uslijed revalorizacije, to se smanjenje priznaje u računu dobiti i gubitka. Međutim, to se smanjenje priznaje u sklopu ostale sveobuhvatne dobiti do iznosa do kojeg ono ne prelazi iznos koji postoji kao revalorizacijski višak za tu imovinu. Smanjenje priznato u sklopu ostale sveobuhvatne dobiti odbija se od iznosa revalorizacijskog viška u kapitalu.
- kumulativna revalorizacijska rezerva uključena u kapital može se prenijeti izravno u zadržanu dobit kad se rezerva realizira, a to će biti prilikom otuđenja, odnosno prodaje kriptovaluta. Prijenos iz revalorizacijske rezerve u zadržanu dobit ne provodi se kroz račun dobiti i gubitka, stoga je, za ukinuti iznos revalorizacijske rezerve, potrebno provesti uvećanje osnovice poreza na dobit u PD prijavi u godini u kojoj je kriptovaluta prodana.

Nadalje, prilikom prestanka priznavanja, odnosno prodaje kriptovaluta potrebno je utvrditi dobit ili gubitak od prodaje kao razliku između neto prihoda od otuđenja, ako postoji, i knjigovodstvene vrijednosti imovine. Dakle, dobiti ili gubici priznaju se u računu dobiti i gubitka na neto osnovi, kada se imovina prestane priznavati.

Primjer 1.: Kriptovalute kao nematerijalna imovina – primjena modela troška

Društvo A d.o.o. kupilo je dvije kriptovalute s namjerom držanja na dugi rok, a ne za trgovanje i prodaju u redovnom tijeku poslovanja, i to:

- dana 02.04.20x4. godine kriptovalutu X – 1.000 jedinica kriptovalute po cijeni od 150 EUR/jedinica. Nije bilo ovisnih troškova stjecanja. Ukupni trošak stjecanja iznosi 150.000 eura.
- dana 14.04.20x4. godine kriptovalutu Y – 600 jedinica kriptovalute po cijeni od 250 EUR/jedinica. Ovisni troškovi stjecanja su 5.000 EUR. Ukupni troškovi stjecanja iznose 155.000 EUR.

Naknadno mjerenje kriptovaluta je po metodi troška. Društvo A d.o.o. obveznik je poreza na dobit po stopi od 18%.

Na dan 31.12.20x4. godine došlo je do smanjenja vrijednosti kriptovalute X, te fer vrijednost po jedinici kriptovalute iznosi 145 EUR. Fer vrijednost kriptovalute X utvrđena je u iznosu od 145.000 EUR. Društvo A d.o.o. priznalo je gubitak od umanjenja u iznosu od 5.000 EUR. S osnove porezno nepriznatog rashoda evidentirana je odgođena porezna imovina u iznosu od 900 EUR.

Dana 20.01.20x5. godine društvo A d.o.o. prodaje 300 jedinica kriptovalute Y po cijeni od 265 EUR. Ukupna prodajna vrijednost iznosi 79.500 EUR, a knjigovodstvena vrijednost za prodane kriptovalute je 77.500 EUR. Društvo A d.o.o. ostvarilo je dobitak od prodaje u iznosu od 2.000 EUR.

Napomena: radi lakšeg utvrđivanja iznosa ukidanja prilikom prodaje određene kriptovalute, potrebno je voditi analitičku evidenciju kriptovaluta te zabilježiti, primjerice: naziv kriptovalute, datum stjecanja, količinu, cijenu stjecanja, ukupnu vrijednost kriptovalute.

Knjiženje u 20x4. godini:

Red. br.	Opis	Iznos	Račun	
			Duguje	Potražuje
1	2	3	4	5
1)	Kupnja kriptovalute X			
	Ostala dugotrajna nematerijalna imovina (kriptovaluta X)	150.000,00	017	
	Žiro račun	150.000,00		100
2)	Kupnja kriptovalute Y			
	■ ostala dugotrajna nematerijalna imovina (kriptovaluta Y)	155.000,00	017	
	■ žiro račun	155.000,00		100
3)	Gubitak od umanjenja kriptovaluta X (31.12.20x4.)			
	Vrijednosno usklađenje ostale dugotrajne nematerijalne imovine	5.000,00	7107	
	Vrijednosno usklađenje ostale dugotrajne nematerijalne imovine (kriptovaluta X)	5.000,00		0178
4)	Odgodena porezna imovina			
	Odgodena porezna imovina	900,00	080	
	Porez na dobit–odgođeni porez	900,00		811

Knjiženje u 20x5. godini:

Red. br.	Opis	Iznos	Račun	
			Duguje	Potražuje
1	2	3	4	5
1)	Prodaja kriptovalute Y			
	Žiro račun	79.500,00	100	
	Ostala dugotrajna nematerijalna imovina (kriptovaluta Y)	77.500,00		017
	Dobitak od prodaje ostale dugotrajne nematerijalne imovine	2.000,00		7615

Primjer 2.: Kriptovalute kao nematerijalna imovina – primjena modela revalorizacije

Društvo A d.o.o. kupilo je dvije kriptovalute s namjerom držanja na dugi rok, a ne za trgovanje i prodaju u redovnom tijeku poslovanja, i to:

- dana 02.04.20x4. godine kriptovalutu X – 1.000 jedinica kriptovalute po cijeni od 150 EUR/jedinica. Nije bilo ovisnih troškova stjecanja. Ukupni trošak stjecanja iznosi 150.000 EUR.
- dana 14.04.20x4. godine kriptovalutu Y – 600 jedinica kriptovalute po cijeni od 250 EUR/jedinica. Ovisni troškovi stjecanja su 5.000 EUR. Ukupni troškovi stjecanja iznose 155.000 EUR.

Naknadno mjerenje kriptovaluta je po metodi revalorizacije. Društvo A d.o.o. obveznik je poreza na dobit po stopi od 10%.

Na dan 31.12.20x4. godine došlo je do smanjenja vrijednosti kriptovalute X, te fer vrijednost po jedinici kriptovalute iznosi 145 EUR. Fer vrijednost kriptovalute X utvrđena je u iznosu od 145.000 EUR. Društvo A d.o.o. priznalo je gubitak od umanjenja u iznosu od 5.000 EUR.

Na dan 31.12.20x4. godine došlo je do povećanja vrijednosti kriptovalute Y, te fer vrijednost na aktivnom tržištu po jedinici kriptovalute iznosi 300 EUR. Fer vrijednost kriptovalute Y utvrđena je u iznosu od 180.000 EUR. Društvo A d.o.o. priznaje revalorizacijsko povećanje u iznosu od 25.000 EUR, od čega se iznos od 22.500 EUR iskazuje kao revalorizacijska rezerva, a iznos od 2.500 EUR kao odgođena porezna obveza).

Dana 20.01.20x5. godine društvo A d.o.o. prodaje 300 jedinica kriptovalute Y po cijeni od 315 EUR. Ukupna prodajna vrijednost iznosi 94.500 EUR, a knjigovodstvena vrijednost za prodane kriptovalute je 90.000 EUR. Društvo A d.o.o. ostvarilo je dobitak od prodaje u iznosu od 4.500 EUR. Ukida se realizirana revalorizacijska rezerva za prodane jedinice kriptovalute Y u iznosu od 11.250 EUR (22.500/600*300) te se prenosi u zadržanu dobit. U odgovarajućem iznosu od 1.250 EUR (2.500/600*300) ukida se i odgođena porezna obveza.

Napomena: radi lakšeg utvrđivanja iznosa ukidanja prilikom prodaje određene kriptovalute, potrebno je voditi analitičku evidenciju kriptovaluta te zabilježiti, primjerice: naziv kriptovalute, datum stjecanja, količinu, cijenu stjecanja, ukupnu vrijednost kriptovalute, iznos revalorizacijskog povećanja/smanjenja.

Knjiženje u 20x4. godini:

Red. br.	Opis	Iznos	Račun	
			Duguje	Potražuje
1	2	3	4	5
1)	Kupnja kriptovalute X			
	Ostala dugotrajna nematerijalna imovina (kriptovaluta X)	150.000,00	017	
	Žiro račun	150.000,00		100
2)	Kupnja kriptovalute Y			
	Ostala dugotrajna nematerijalna imovina (kriptovaluta Y)	155.000,00	017	
	Žiro račun	155.000,00		100
3)	Gubitak od umanjenja kriptovaluta X (31.12.20x4.)			
	Vrijednosno usklađenje ostale dugotrajne nematerijalne imovine	5.000,00	7107	
	Vrijednosno usklađenje ostale dugotrajne nematerijalne imovine (kriptovaluta X)	5.000,00		0178
4)	Revalorizacija kriptovaluta Y (31.12.20x4.)			
	Ostala dugotrajna nematerijalna imovina (kriptovaluta Y)	25.000,00	017	
	Revalorizacijske rezerve dugotrajne nematerijalne imovine	22.500,00		9300
	Odgodena porezna obveza iz revalorizacijskih rezervi dugotrajne nematerijalne imovine	2.500,00		9340

Knjiženje u 20x5. godini:

Red. br.	Opis	Iznos	Račun	
			Duguje	Potražuje
1	2	3	4	5
1)	Prodaja kriptovalute Y			
	Žiro račun	94.500,00	100	
	Ostala dugotrajna nematerijalna imovina	90.000,00		017
	Dobitak od prodaje ostale dugotrajne nematerijalne imovine	4.500,00		7615
	Revalorizacijske rezerve dugotrajne nematerijalne imovine	11.250,00	9300	
	Odgodena porezna obveza iz revalorizacijskih rezervi Dugotrajne nematerijalne imovine	1.250,00	9340	
	Zadržana dobit	11.250,00		940
	Porez na dobit–odgođeni porez	1.250,00		811

Primjer 3.: Kriptovalute kao nematerijalna imovina kupljene u stranoj valuti – primjena modela revalorizacije

Društvo A d.o.o. kupilo je dvije kriptovalute s namjerom držanja na dugi rok, a ne za trgovanje i prodaju u redovnom tijeku poslovanja, i to:

- dana 02.04.20x4. godine kriptovalu X – 1.000 jedinica kriptovalute po jediničnoj cijeni od 20 EUR. Nije bilo ovisnih troškova stjecanja. Ukupni trošak stjecanja iznosi 20.000 EUR.
- dana 15.04.20x4. godine kriptovalu Y – 600 jedinica kriptovalute po jediničnoj cijeni od 40 USD (srednji tečaj HNB-a na datum kupnje iznosi 1 EUR=1,0652 USD). Ovisni troškovi stjecanja su 80,00 USD. Ukupni troškovi stjecanja iznose 24.080 EUR, odnosno 22.606,08 EUR.

Naknadno mjerenje kriptovaluta je po metodi revalorizacije. Društvo A d.o.o. obveznik je poreza na dobit po stopi od 10%.

Na dan 31.12.20x4. godine došlo je do smanjenja vrijednosti kriptovalute X, te fer vrijednost po jedinici kriptovalute iznosi 18 EUR. Fer vrijednost kriptovalute X utvrđena je u iznosu od 18.000 EUR. Društvo A d.o.o. priznalo je gubitak od umanjenja u iznosu od 2.000 EUR te priznalo odgođenu poreznu imovinu u iznosu od 200 EUR (2.000 EUR * stopa poreza na dobit 10%).

Na dan 31.12.20x4. godine došlo je do povećanja vrijednosti kriptovalute Y, te fer vrijednost na aktivnom tržištu po jedinici kriptovalute iznosi 45 USD (srednji tečaj HNB na dan utvrđivanja fer vrijednosti je 1 EUR = 1,0698 USD). Fer vrijednost kriptovalute Y utvrđena je u iznosu od 27.000 USD, odnosno 25.238,36 EUR. Društvo A d.o.o. priznaje revalorizacijsko povećanje u iznosu od 2.632,28 EUR, od čega se iznos od 2.369,05 EUR iskazuje kao revalorizacijska rezerva (2.632,28 EUR*90%), a iznos od 263,23 EUR kao odgođena porezna obveza (2.632,28 EUR*10%).

Dana 20.01.20x5. godine društvo A d.o.o. prodaje 300 jedinica kriptovalute Y po cijeni od 48 USD (srednji tečaj HNB-a na datum prodaje je 1 EUR = 1,0686 USD). Ukupna prodajna vrijednost iznosi 14.400 USD, odnosno 13.475,58 EUR te je naplaćena, a knjigovodstvena vrijednost za prodane kriptovalute je 12.619,18 EUR. Društvo A d.o.o. ostvarilo je dobitak od prodaje u iznosu od 856,40 EUR. Ukida se realizirana revalorizacijska rezerva za prodane jedinice kriptovalute Y u iznosu od 1.184,53 EUR (2.369,05 EUR/600*300) te se prenosi u zadržanu dobit. U odgovarajućem iznosu od 131,62 EUR (263,23 EUR /600*300) ukida se i odgođena porezna obveza.

Napomena: radi lakšeg utvrđivanja iznosa ukidanja prilikom prodaje određene kriptovalute, potrebno je voditi analitičku evidenciju kriptovaluta te zabilježiti, primjerice: naziv kriptovalute, datum stjecanja, količinu, cijenu stjecanja, ukupnu vrijednost kriptovalute, iznos revalorizacijskog povećanja/smanjenja.

Knjiženje u 20x4. godini:

Red. br.	Opis	Iznos	Račun	
			Duguje	Potražuje
1	2	3	4	5
1)	Kupnja kriptovalute X			
	Ostala dugotrajna nematerijalna imovina (kriptovaluta X)	20.000,00	017	
	Žiro račun	20.000,00		100
2)	Kupnja kriptovalute Y			
	Ostala dugotrajna nematerijalna imovina (kriptovaluta Y)	22.606,08	017	
	Žiro račun	22.606,08		100

Red. br.	Opis	Iznos	Račun	
			Duguje	Potražuje
1	2	3	4	5
3)	Gubitak od umanjenja kriptovaluta X (31.12.20x4.)			
	Vrijednosno usklađenje ostale dugotrajne nematerijalne imovine	2.000,00	7107	
	Vrijednosno usklađenje ostale dugotrajne nematerijalne imovine (kriptovaluta X)	2.000,00		0178
4)	Odgođena porezna imovina			
	Odgođena porezna imovina	200,00	080	
	Porez na dobit–odgođeni porez	200,00		811
5)	Revalorizacija kriptovaluta Y (31.12.20x4.)			
	Ostala dugotrajna nematerijalna imovina (kriptovaluta Y)	2.632,28	017	
	Revalorizacijske rezerve dugotrajne nematerijalne imovine	2.369,05		9300
	Odgođena porezna obveza iz revalorizacijskih rezervi dugotrajne nematerijalne imovine	263,23		9340

Knjiženje u 20x5. godini:

Red. br.	Opis	Iznos	Račun	
			Duguje	Potražuje
1	2	3	4	5
1)	Prodaja kriptovalute Y			
	Žiro račun	13.475,58	100	
	Ostala dugotrajna nematerijalna imovina	12.619,18		017
	Dobitak od prodaje ostale dugotrajne nematerijalne imovine	856,40		7615
	Revalorizacijske rezerve dugotrajne nematerijalne imovine	1.184,53	9300	
	Odgođena porezna obveza iz revalorizacijskih rezervi dugotrajne nematerijalne imovine	131,62	9340	
	Zadržana dobit	1.184,53		940
	Porez na dobit–odgođeni porez	131,62		811

Primjer 4.: Kriptovalute kao nematerijalna imovina – primjena modela revalorizacije (smanjenje gubitka)

Društvo X d.o.o. obveznik poreza na dobit po stopi od 18%, ima ulaganje u kriptovalu XY čiji je trošak nabave 10.000 EUR. Kriptovaluta je kupljena tijekom 20x4. godine te se prilikom naknadnog mjerenja primjenjuje model revalorizacije.

Na 31. prosinca 20x4. godine fer vrijednost kriptovalute iznosi 9.000 EUR. Društvo X d.o.o. priznaje gubitak od umanjenja kao rashod u računu dobiti i gubitka u iznosu od 1.000 EUR (stavka povećanja osnovice poreza na dobit) te priznaje odgođenu poreznu imovinu s osnove privremeno porezno nepriznatog rashoda u iznosu od 180 EUR (1.000 EUR*18%).

Na dan 31. prosinca 20x5. godine vrijednost kriptovalute je porasla te iznosi 9.900 EUR. Društvo X d.o.o. u odgovarajućem iznosu od 900 EUR ukida prethodno priznati gubitak od umanjenja vrijednosti i priznaje prihod (ujedno je stavka umanjenja osnovice poreza na dobit u prijavi poreza na dobit) te odgođenu poreznu imovinu u iznosu od 162 EUR (900 EUR*18%).

Knjiženje u 20x4. godini:

Red. br.	Opis	Iznos	Račun	
			Duguje	Potražuje
1	2	3	4	5
1)	Kupnja kriptovalute X			
	Ostala dugotrajna nematerijalna imovina (kriptovaluta XY)	10.000,00	017	
	Žiro račun	10.000,00		100
2)	Gubitak od umanjenja kriptovaluta XY (31.12.20x4.)			
	Vrijednosno usklađenje ostale dugotrajne nematerijalne imovine	1.000,00	7107	
	Vrijednosno usklađenje ostale dugotrajne nematerijalne imovine (kriptovaluta X)	1.000,00		0178
3)	Odgođena porezna imovina			
	Odgođena porezna imovina	180,00	080	
	Porez na dobit–odgođeni porez	180,00		811

Knjiženje u 20x5. godini:

Red. br.	Opis	Iznos	Račun	
			Duguje	Potražuje
1	2	3	4	5
1)	Ukidanje gubitka od umanjenja			
	Vrijednosno usklađenje ostale dugotrajne nematerijalne imovine (kriptovaluta X)	900,00	0178	
	Prihodi od revalorizacije dugotrajne imovine na više u slučaju kad je prethodno bila revalorizirana na niže (do prethodno knjiženog rashoda)	900,00		7671
2)	Odgođena porezna imovina			
	Porez na dobit–odgođeni porez	162,00	811	
	Odgođena porezna imovina	162,00		080

3.2. Kriptovalute kao zalihe

Ako subjekt stječe kriptovalute s namjerom trgovanja i prodaje u redovnom tijeku poslovanja, kriptovalute je potrebno priznavati i vrednovati sukladno odredbama MRS-a 2 (HSFI-a 10 – *Zalihe*) te ih klasificirati kao zalihe.

Sukladno toč. 9. MRS-a 2, **zalihe je potrebno mjeriti prema trošku ili neto utrživoj vrijednosti, ovisno o tome što je niže.** Trošak nabave obuhvaća nabavnu cijenu i druge troškove koji se mogu izravno pripisati stjecanju imovine. Nadalje, neto utrživa vrijednost predstavlja procijenjenu prodajnu cijenu u sklopu redovnog poslovanja, umanjenju za procijenjene troškove dovršenja i procijenjene troškove koji su potrebni kako bi se izvršila prodaja. Drugim riječima, neto utrživa vrijednost je neto iznos kojeg subjekt očekuje realizirati prodajom zaliha u redovnom tijeku poslovanja. Fer vrijednost odražava cijenu po kojoj iste zalihe mogu biti prodane u urednoj transakciji prodaje istih zaliha između tržišnih sudionika na datum mjerenja na glavnom (ili najpovoljnijem) tržištu. Prva je vrijednost specifična za subjekt, a posljednja nije. Neto utrživa vrijednost zaliha ne mora biti jednaka fer vrijednosti umanjenju za troškove prodaje.

Uzimajući u obzir navedeno, potrebno je voditi računa o kretanju tržišne cijene kriptovaluta te vrijedi sljedeće:

- a) **u slučaju pada cijena** potrebno je evidentirati smanjenje vrijednosti kriptovaluta i umanjenje priznati kao rashod u računu dobiti i gubitka. U takvim okolnostima, smanjenje vrijednosti

kriptovaluta uslijed smanjena neto utržive vrijednosti ispod troška nabave, potrebno je utvrditi i otpisati do neto utržive vrijednosti stavku po stavku, tj. za svaku kriptovalutu zasebno, a iznos otpisa priznati kao rashod u računu dobiti i gubitka.

S poreznog aspekta, ovo umanjeње je privremeno porezno nepriznati rashod sve do trenutka prodaje kriptovaluta (čl. 10. st. 1. Zakona o porezu na dobit²) te povećava osnovicu poreza na dobit na red.br. 21 Obrasca PD, a računovodstveno je potrebno iskazati odgođenu poreznu imovinu.

- b) **iznos bilo kojeg poništenja otpisa zaliha**, koje je posljedica porasta neto utržive vrijednosti, treba priznati kao prihod u onom razdoblju u kojemu je došlo do poništenja, uz istovremeno povećanje zaliha, do visine prethodno priznatog rashoda.

U takvim okolnostima, kada su zalihe vrijednosno usklađene u prethodnim razdobljima, a prodane su ili na drugi način upotrijebljene u sljedećem poreznom razdoblju potrebno je smanjiti poreznu osnovicu na red. br. 30. Obrasca PD u iznosu realiziranih, prethodno vrijednosno usklađenih zaliha, budući da rashod postaje priznat i za porezne svrhe. U odgovarajućem iznosu ukinuti će se i odgođena porezna imovina jer prethodno nepriznati gubitak od vrijednosnog usklađenja zaliha postaje priznat za porezne svrhe.

- c) **povećanje tržišne vrijednosti kriptovaluta (koje prethodno nisu bile umanjene)** neće rezultirati knjiženjem povećanja vrijednosti imovine, već se kriptovalute računovodstveno i dalje iskazuju po trošku nabave. Dakle, povećanje vrijednosti zaliha uslijed svođenja na fer vrijednost se ne provodi, već se samo provodi umanjenje vrijednosti zaliha.

Nadalje, prilikom prodaje kriptovaluta, subjekt mora primijeniti određenu metodu razduženja zaliha koju je propisao svojom računovodstvenom politikom, vodeći računa o tome da se ista metoda određivanja troškova zaliha mora primijeniti na sve zalihe slične vrste i namjene. Sukladno MRS-u 2, to može biti metoda FIFO ili metoda ponderiranog prosječnog

- **FIFO metoda** – podrazumijeva da se predmeti na zalihi koji su prvi kupljeni, prvi i prodaju, te su stoga stavke koje ostaju na zalihama na kraju razdoblja one koje su kupljene posljednje.
- **metoda ponderiranog prosječnog troška** – podrazumijeva da se trošak svake stavke iz zaliha određuje na temelju ponderiranog prosječnog troška sličnih stavki na početku razdoblja i troška sličnih stavki koje su kupljene u tom razdoblju. Prosjek se može računati po razdobljima ili po zaprimanju svake dodatne pošiljke, ovisno o uvjetima u kojima subjekt posluje.

Primjer 5.: Kriptovalute kao zaliha

Društvo A d.o.o. kupilo je dvije kriptovalute s ciljem trgovanja i prodaje u redovnom tijeku poslovanja i to:

- a) dana 10.03.20x5. godine kriptovalutu X – 1.000 jedinica kriptovalute po cijeni od 20 EUR. Ukupni trošak stjecanja iznosi 20.000 EUR.
- b) dana 18.03.20x5. godine kriptovalutu X – 400 jedinica kriptovalute po cijeni od 18 EUR. Nije bilo ovisnih troškova stjecanja. Ukupni trošak stjecanja iznosi 7.200 EUR.
- c) dana 02.04.20x4. godine kriptovalutu Y – 600 jedinica kriptovalute po cijeni od 40 USD (srednji tečaj HNB-a na datum kupnje iznosi 61 EUR = 1,0652 USD). Ovisni troškovi stjecanja

² Zakon o porezu na dobit; Nar. nov., br. 177/04-138/20

